

עמיתיו של ייגאל ידן יוצאים למלחמה נגדו - טוענים

שהוא מעלים את תוצאות חפירותיו - ויוזמים חקיקת

"חוקה ידן"

עולם הארכיאולוגיה הישראלי שרוי בימים אלה בקלחת של חיכוכים בין ארכיאולוגים מכובדים וידועי-שם, המגיעים לעיתים קרובות עד לידי מריבות אישיות ועלבונות הריפים בין הארכיאולוגים. בנוכחות הסטודנטים שלהם, ה"עילה למתיחות הרבה היא חוק העומד להיות מוגש לכנסת והנמצא עתה על שולחן הממשלה, המכונה בפי הארכיאולוגים "חוק ידן".

ידן, יפגע בראש-זנב ראשונה בארכיאולוג הישראלי המפורסם ביותר, רבי-אלוף (מיל.) פרופסור ייגאל ידן.

ידן, הנודע בעולם כולו כאחד מבכירי הארכיאולוגים, לא פירסם עדיין דו"חות חפירה על שתי החפירות הגדולות והמפורסמות ביותר שלו. האחת היא זו שנערכה במצדה, לפני כעשר שנים, והשנייה היא חפירת הרי יהודה, הידועה יותר בשמה: חפירת מגילות בר-כוכבא.

מתנגדיו של ידן, בראשותו של ראש החוג לארכיאולוגיה באוניברסיטת תל-אביב, הפרופסור יוחנן אהרוני, טענו כי נגד שיטתו זו של ידן שלא לפרסם דו"חות חפירה שלו. הם פנו אל ספר החוקים, ולפתעם הרבה התברר להם כי בישראל אין בנמצא כל חוק, כפי שיש בכל ארץ אחרת כימעט המתייב את ה"ארכיאולוג להגיש דו"ח חפירה לממשלת

לפי אותו חוק, אשר הוכן על-ידי אגף העתיקות השייך למשרד-החינוך-והתרבות, יהיה חייב כל ארכיאולוג שביצע חפירה בארץ, לכתוב דו"ח מדעי על חפירה זו, ולהגיש אותו לאגף-העתיקות תוך חמש שנים. החוק אף קובע סנקציות כנגד ה"מפר אותו, ובהן קנס, מאסר ואיסור לע"ש סוק בארכיאולוגיה. ואומנם, חוק זה, אם אכן יוגש כלשונו לכנסת ויתקבל על-

מתנגדיו ידן פנו אל ד"ר אברהם בירן, הידוע דווקא כאחד מחסידיו של ידן והמשמש כראש אגף-העתיקות ב"משרד-החינוך, בדרישה לחוקק חוק אשר יחייב את ידן, וכל ארכיאולוג אחר, לה"גיש דו"ח על כל חפירה שלו. הם טענו כי עצם העובדה שחוק כזה אינו מוגש, מהווה פתח לפורענות ארכיאולוגית. בין השאר טענו אותם ארכיאולוגים, כי שיטת החפירה של ידן היא כזו שאחריו

ידן לא פירסם דו"ח על חפירות מצדה ומידבר יהודה

לא יכול לבוא אף ארכיאולוג אחר ולחפור שנית באותו אתר, משום שידן חופר את האתר בצורה המחבלת בהמשך החפירה.

"בעולם כולו", טען השבוע ארכיאולוג ידוע בפני כתב העולם הזה, "נהוגה שיטת חפירה, או יותר נכון מיספר שיטות-חפירה, המבטיחות כי אפילו כעבור עשרות או מאות שנים, יוכל ארכיאולוג אחר לבוא ולחפור באותו אתר.

"שיטת-החפירה של ידן מביאה על הר אתר חורבן, ואם ידן לא מוצא שם שום דבר, או אינו מגלה את כל הממצאים שניתן לגלות שם, וכימעט תמיד לא ניתן לגלות את כל הממצאים, לעולם לא יוכל ארכיאולוג אחר לבוא ולחפור באותו אתר." ידן סירב להגיב על האשמות אלו, אולם ארכיאולוגים מחסידיו טוענים, כי כל עניין החוק החדש מקורו בנקמנות אישית, חסרת כל ביסוס מדעי, הקשורה ביריבות אישית בין הארכיאולוגים של אוניברסיטת תל-אביב לבין אלה של ה"פקולטה לארכיאולוגיה באוניברסיטת ירושלים, אשר בראשה עומד ידן.

ידן פירסם שני ספרים על הממצאים שלו ממדבר יהודה, וספר אחד על חפירות במצדה. חסידיו טוענים כי ספרים אלה הם במקום-דו"חות, וכי העובדה שהם יצאו בצורת ספר פופולארי, אינה מבטלת את משמעותם המדעית. מתנגדיו ידן, לעור מתם, טוענים כי ספרים אלה הם ארכיאולוגיה-להמונים, כתובים בצורה שתהיה מובנת לכל קורא, גם הדיוט, ואינם עונים על הדרישות המדעיות שדו"חות חפירה אמיתיים אמורים לענות עליהן.

למחלקת העתיקות הממשלתית אין דיעה ברורה בעניין זה, לפחות לא באופן רישמי. מחלקה זו היא האחראית על מתן רישיונות לארכיאולוגים לחפירה בארץ. המחלקה בודקת את כישוריו המדעיים של הארכיאולוג, המגיש בקשה לערוך חפירה, ומעניקה לו רישיון לשנה. מנהל המחלקה, הד"ר אברהם בירן, יודע לספר כי עדיין לא קרה שבקשת ארכיאולוג נתקלה בסיי רוב.

לעיתים יש בעיות, אומר בירן, "כמו כאשר הגיעה מישלחת ארי כיאלוגיה מיפן כדי לחפור בתל-זורור ש"ליד חדרה, ואו ביקשנו מהם לצרף למישלחת גם ארכיאולוג ישראלי." במידה שאומנם יאושר חוק ידן על-ידי הכנסת, והסנקציות המוטלות על ה"ארכיאולוגים אכן תמושנה, יהיה חייב ייגאל ידן להגיש דו"חות-חפירה על ה-

חפירות שערך, ולא להסתפק בספריו בלבד. החוק אמנם לא מופעל רטרואקטיבית, אך ל"ם ידן ייאלץ, תוך חמש שנים מיום העברת החוק, להגיש את הדו"חות שלו על החפירות שביצע בעבר. "על מצדה, מכל מקום, ידן לא יוכל להגיש דו"ח", אמר השבוע ארכיאולוג ישראלי, "סתאום יגלה כל העולם שהחפירה רות במצדה היו אומנם הצלחה גדולה בכל מה שקשור ליחסי-ציבור ופירסום עולמי, אבל כישלון מוחלט מהבחינה המדעית" ארכיאולוגית, וידן לא יכול להרשות לעצמו דבר כזה." אין זה משנה אם אכן החוק יומם במיוחד בגלל ידן, אך ברור לחלוטין כי זהו דבר

העדר חוק המחייב הגשת דו"ח גורם לגיוגל ולהפקרות

בעיתו, בגיוגל הארכיאולוגי המשתולל היום בארץ. ארכיאולוגים רבים, ביניהם מהידועים ביותר, מכוונים במעשיהם על-ידי שיקולי יוקרה אישית על חשבון שיקולים מדעיים טהורים, כאשר היריבות בינם לבין עצמם משמשת חומר-בעיה למצב זה.

העובדה שיתקיים חוק אשר יכריח כל ארכיאולוג לדווח באופן מפורט ומדעי על כל פעולה מדעית שהוא מבצע, תביא ללא ספק ברכה רבה לארכיאולוגיה בארץ.

החוק החדש עדיין לא אושר. בממשלה הובעה אפילו דיעה, בעיקבות דיעה דומה שהושמעה במחלקת העתיקות, כי יש להקטין את משך-הזמן שבין החפירה לבין הגשת הדו"ח, לשנתיים. נשמעה גם הצעה, הנשקלת עתה על-ידי השרים, להטיל קנסות כבדים ועונשי-מאסר על ארכיאולוגים שלא יצייתו לחוק, ולא להסתפק בשלילת זכות החפירות מהם.

אולם, עד שיוגש החוק לכנסת, לאחר ש"השרים יסכמו את השגותיהם עליו, ועד שהוא יעבור את הקריאה וההסתייגויות ה"שונות, יוסיפו הארכיאולוגים בישראל לע"שות בעתיקותיה ההיסטוריות ככל העולה על רוחם.

חופר ידן בפעולה